

המחנה

עתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החתימה על המצפה עם ההוספה הספרותית החדשית ירמת המצפה:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרין
לחצי שנה 3.50
ארבע 1.75

באשכנז:
לשנה 8 כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

על המצפה בלי ההוספה הספרותית אין לתתם.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מדועות או הזכות לנספחים לפי גודל השטח

ברכת מו"ט 60 הלר. כראש הגליון שני כתרין.

גליון בודק 12 הלר.

המשנה מקומו עליו להודיענו מיר לא רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם מקום בית הראי הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918 האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטראציה

„HAMICPE“
Kraków.

(בחיץ לארץ להוסיף: Oesterreich.)

Kraków, 26 Listopada 1909

גליון מח.

כראקא י"ג כסיו פ' וישלח תר"ע

החמיים והרכבותיהם ובעלי החיים והצמחים, אבל למה צריכים רבנים לדעת רומית ויונית? מדוע לא עברית וארמית וערבית וסורית, שיש להן יותר שייכות אל היהדות? על בן נולד החוק מיר כילד מת ולא חזה איר שמש ולא יחזה עוד. אבל עקר החוק כשהוא לעצמו היה צודק, אלא שהיה צריך להתבטא באופן אחר מכון לתכליתו: הרבנים צריכים לדעת מעטפי החכמה את לשון המדינה, את חקי האזרחים, את ההיסטוריה, את החשבון, את הכמת הטבע ותולדות הטבע ועוד ענפים מועילים כאלה, שאינם דורשים מבעלי בשרון רק שעות אחדות ביום במשך שנתים, ללמדם על ברים. אם היה החוק דורש כזאת היו בעלי הכשרון שברבנים יכלים להבין לבחינה על נקלה ולא היו סומכים על נסים ובסוף על בקשות לבטל את החק, כי לחוק מוכן וצודק אין מסרכים ואין משתמשים ממנו, "לא שביק אינש היתרא ואכיל אסורא". אבל כשגזרו על מסורה החסיאו את המסורה הרבנים הביטו על החוק בעל גזירה רעה, שנגזרה עליהם בלי טעם וכלי ידיעת המצב והצורך וכלל ישן הוא, "גזירה עבידא דבטלה". כי כל גזירה, הנגזרת מאת איזה מושל תקף בלי ישוב הדעת וכלי ידיעת הצורך, יבא מושל אחר, שיבין את טעות מי שקדם לו ויבטלה מעיקרה. כן היו רבנים לחשוב אצלנו מעולם בצדק ובן חשבו בגליציה גם על גזירת המסורה, שכידוע יצאה ע"פ דרישת יהודי מתבוללה בארון קניסווארטר, שלא

הפרופסורים ועמל הרבה מאד בענף הבקטרילוגיה עד שהיה מומחה גדול בזה ורפא כמה שנים חנם תולו הקרחת וגנה חדשות במקצוע הזה וקנה לו שם בגדולי החוקרים ולפי שלא רדף אהרו הכבוד והכצע ולא שקד שתהיה בירו תעודת דקטורט נונה מכל והיה הסר לחם וערום ויחף ויגע כמה שנים חנם להועיל לכל האנושות ואיש לא עמר לימינו, הכל בזוהו ודחוחו ובטלו יגיעו עד שמציקתו הבריחתהו לשלוח בעולה ידו והיה למויף שטרות כסף ובית-הדין של המושבעים הוציאהו זכאי, כי ראה, שלא הוא היה חייב בדבה, אלא המדינה ומנהיגיה, שלא תמכו באיש כזה — לפי שלא היה בירו התיבת הניר, שהיא לבדה ולא כשרין ולא שקירה ולא חכמה ולא רצון טוב ולא אהבת החסד ותועלת הכריות, עושה באוסטריא את האדם.

על בן כאשר בקשה מועצת הממלכה לבטא רצונה, שיהיו הרבנים מלבד יודעי תורה גם יודעי דעת לא יכלה לבטא זאת רק בגזירה על "תעוהה", תעודת המסורה, הנהוצה פה לכל לבלי בבית-פקודות להבל ולריק, לא תחסר חלילה גם לרבנים. זה היה הוק בלי טעם, בלי כל יסוד. אם דורשים תעודת מסרה מכהנים קתולים מוכן הרבה, הלא הם צריכים ללמוד תורת אבות הכנסיה, הכתובה רומית, חכמי המשפטים צריכים ללמוד משפטי רומא ומשפטי הכנסיה, רופאים צריכים לדעת רומית ויונית, כי בלשונות האלה נקראים כל היסודות

יוסף ברין מאורשים מיאויא (אונגריא) י"ג

תנו כבוד לתורה.

אנו חוזרים לענין, שכבר בררנו כמה פעמים והשיבותו דורשה, לחזור ולבררו ולשוותו תמיד נגד עיני בני דורנו, כי כבוד היהדות וקיומה תלויים בו. הוא ענין חובת הרבנים בגליציה להביא תעודת למוד של חכמות חזוניות. כידוע נאספו עתה בין הקהלות התימות על מכתב בקשה אל המניסטרוים ואל מועצת הממלכה, לבטל את חובת תעודת המסורה של רבני הקהלות הגדולות. מאספי החתימות נתנו טעם, כי אי אפשר לבעל מסורה להיות בקי בכל התורה ולהנות בה יומם ולילה וחובת המסורה מונעת את הקהלות למנות רבנים גדולי תורה.

אוסטריא היא ארץ הניר, הכל עומד בה על הניר. מי שתעודה של ניר בידו יעבור לבטח ררבו ולא יירא רע ומי שאין. חתיכת ניר בידו יוכל להיות גדול בכשרון ובחכמה ובשכל ובמדות טובות מכל בני דורו, כל הדלתות סגורות בעדו. זה עתה היינו ערים למשפט נפלא, שנגמר בוויין. חכם אחר, מלומד גדול, שנמר הוק למודיו כפקולטט לרפואה בוויין בהצטינות והיה עוזר ותלמיד מובהק לגדולי

פיריטון.

ירא שמים.

(מפוס)

הוא איננו מרבה מעולם בשאלות פלוסיפיות, לא מפני שאיננו מסוגל לכך, לא מפני שאיננו חושב מחשבות, אדרבה! דבריו המעטים והמנויים, שהוא משמיע לעת מצוא, מעידים עליו, כי כח הגיונו בריא, ושהוא רואה ויודע מה הוא רואה, עומד ויודע על מה הוא עו.ד... אבל חסידותו, הנובעת מעמקי נשמתו, פרישותו מהבלי העולם הזה, שזככה כל הגיוני לבו, בכר נהיו לחלבי ודכו ויעשוהו ל"אדם עליון", אדם שיראהו קידמת לחכמהו. ועל כל פגיעה ופגיעה, על כל מקרה ופגע רע הוא אומר: "כל מה דעכיד רחמנא למב עביד", ואנחנו מה כי נלין עליו? הוא איננו מרבה לדרוש מן החיים כדרך שאר בני אדם. הוא איננו תובע חלק בטוב העולם הזה. ולא מפני שממאם הוא את כל הבלי ההבלים, שסתם בני אדם ברוכים אחריהם וגם לא מפני שלא נפל לו חבל בנעימים. אדרבה! הוא יודע, כי כל מה שברא הקב"ה בעולמו לכבודו ברא, אבל גם להנות בהם בני אדם... הוא יודע, כי כל מה שיש בעולם צריך תקן ע"י ברכה ואשרי המטעמים שוכו לכך,

יר ימהר ויחן מאשר תעלה ידו מכיסו, ובלבד שלא ישיב פני השואל ריקם. משל כפיו, שמצוה לתת צדקה לא, בשביל שהלב מרגיש רחמים... לא בשביל שראתה עינך באחד האביון ורחמך נכמרו עליו, בדרך העולם, כי כזה אין המצוה שלמה. אם בעל נפש מרגישה אתה ורואה אתה עני מחזר על הפתחים ואתה נותן לו פרומה בשביל רחמנות, או המצוה ניבעת ממקור משחה, מקור אהבת-עצמי, ואת צורך אתה רוצה אתה להרחיק ברחמך על האימלל... מה שאין בן אם נותן אתה כשביל שכך גזרה התורה: "ירא הקפוץ ירך מאחך האביון" וכל מעשך לשם שמים. והוא מעוררו רק לזה הוא מתכין. הוא נותן לבל דבר שכצדקה כפי מסת ריוו מתוך אהבת המקום, אהבת המצוה ואהבת הכריות. להשמיע על שקלי נדבות, הוא אומר, נוהגים בזה יד לסטרא אחרא... ליצר הרע לינוק סן הקדושה ומלאכת ד' נעשה רמיה... ולא על צדקה בואת נאמר שקולה צדקה כנגד כל המצוה!

הוא איננו נמנה את חובשי בית המדרש, איננו כמלך, ואיננו כאלה שגשיהם כאניות סיחר, ודואגות גם לבעליהן. האשה, הוא אומר, צריכה להיות עקרת-הבית, ועל הכעל לקיים טוב תורה עם דרך-ארץ. ועוד הפליג לומר, שדרך ארץ קדמה לתורה. פינסט הבית מיטלה עליו וממלא הוא אחרי חובתו זאת כאמונה. תורה הוא לומר כשהוא נפנה מעסקו בקיץ

שיעלו על שחקן יהודי ירא שמים... והוא אימר: מצוה שבאה לידך אל החמיצנה, אירע לידך איזה פרו טוב, איזה נפה-צופים או כלבוש חדש או זכה אוהד ארון-כל בבית חרש הן תודה להשי"ת וככל ררביך דעהו — אבל להיות להוש אחרי טוב העולם, להבוע נפה או אפילו בלב חיק ממה שיש בעולם הזה ואחרים נהנים ממנו חלילה!

הוא מסתפק במה שחננו הקב"ה אם מעט ואם הרבה, פעמים חסר ופעמים יתיר, מסתפק הוא כמה שיש לו אם גם איננו שמח בחלקי. והוא איננו שמח בחלקו, לא מפני שעינו צרה באחרים וכשיש לו מנה הוא רוצה מאתים. חלילה! הוא איננו שמח בחלקו רק כמעט פשיט שאיננו מכין איך שמחים על דברים שהם רק צרכי הגוף, דברים שאינם מהמידים לעולם וער. איננו מכין איך שמחים על דברים, שהם רק הברחיים לאדם כאשר יסודו מעפר וסיפו לעפר, והכרחיים רק עד עבירת הפרודור... ומי שמרובה חלקו בזה מי יודע אם לא אחרית שמחה — הונה? שמחה, הוא אומר, יש לשמות רק שמחה של מצוה, שמחה הנפש, שמחה של מעשים טובים, מהיבא היתין אבל לשמחה על דברים של מה בכך, לשמחה על רבוי כסף, על הענונות בני אדם מה זו עושה?

הוא איננו גביר נריב, ששם לו על פני חוציות... "בעל-הבית" הוא, ומנערתו הוא מפור לאביונים, אבל בחשאי. הוא איננו בודק למזונות, אלא לכל הפושט

התבונן אלא להחיש את ההתבוללות גם בגליציא, ע"כ קו הרבנים פה, כי עתידה הגזירה לבטול בטרם יבא זמנה לצאת אל הפעל ולא השתדלו מאומה לא לקיימה, לא לבטלה ואף לא להמתיקה, פשוט לא שתו לב אליה, כאלו לא אליהם התבונן החוק. אבל שכחו הרבנים, כי הכלל "גזירה עבידא דבטלה" נאמר רק בימי ממשלת יחיד. מושל פרסי או רומי או אפילו נוצרי לפני הקונסטיטוציא, שגזר דבר בזדונו בלי מעם, כאשר הסבירו לו שטעה או כאשר היה צריך לעזרת ממונם של היהודים, נקל היה לשנות דעתו ולבטל את הגזירה. אבל עכשו בימי הקונסטיטוציא לא יוכל עוד היחיד לגזור גזירות ולא לבטלן ולא היה לרבנים לסמוך על הנס. חוק בזמן הזה קשה לשנות. הדבר תלוי עתה כמועצת הממלכה וכידוע אין מועצת הממלכה כוונן מוכשרה עתה אף לרזן על קצבת הממלכה ועל מאות הצעות הקים חשובים, הנחוצים לטובת הממלכה והמדינות. ועוד תעבורנה כמה שנים עד שתגיע בקשת הקהלות לפניה. ובינתיים הקלקולים בקהלות גליציא, עקב היות הדבר תלוי ועומד, הולכים ומתרבים. רוב הקהלות הגדולות עומדות בלי רב ובעלי הבתים כבר הסכימו במהשבה שאין צורך כלל ברכ אב"ד. כי אמנם רב בצורתו הקדמונה אינו משמש עוד לביום, אלא — לבנות את היהדות. כי רגילים היינו אנתנו וכל העולם לראות ברב העדה את החכם שלה, את בחירה, את מיטב הגדולים, שגדלה היהדות, את היוצא וכא לפניה, את מאורה הגדול, את מנהלה ומליצה, את מורה ומדריכה. ומה יחזה אדם מן החוק בזמן הזה כסתם רב הקהלה? אדם כושל ונדא, נרמס ונדהה מאת הקטן שבקטנים, אדם הצריך לכל ואין לשום אדם צורך בו. אים שפל התרבות ונער מתלמד אצל בעל מלאכה נכוח מסנו הרבה בהיות העולם. וכני הנעורים רואים את הרפרונטנט של התורה והיהדות האמתית ואומרים כלבם: זו תורה זו שברה! אם זאת היהדות רוצה לעשות ממנו אי אפשרו כה! יהדור החדש עובר מפני זה אל הקצה השני, אל עם הארצות ואל העבדינות. אם תופשי התורה בזוים ושפלים כל כך אז גם התורה חוגרת שק ורובצת בקרן זווית ומקוננת: אוי לי שראוני בני בכך. הכל בורחים מפניה כמפני דבר שעבר זמנו ואין לה עוד מקום בכפרי העם החרשים. תחת שכדורות שעברו כושה היה ליהודי אם לא ידע את התורה, הנה היום אדרכה הבורים יעלו מעלה מעלה וכני תורה בזוים ושפלים והכל פורשים

מהם ומחזיקים אותם למבלי עולם, לבטלים נבזים. וכל כך למה? לפי שלא ידעו הרבנים את עתם ולא חששו לתת כבוד לתורה, לעלות במעלות התרבות עכ"פ בהדיוטי ההדיוטים, אם לא למענם ולצרכם, או למצער ללען התורה, שלא תתבוה על יריהם.

אמנם החוק לא היה לפי הצרך, לא חתיכת הניר האוסטרי היא העקר לנו. למוד הלשון היונית והרומית הוא אך למותר לא רק לרבנים, אלא גם לרוב החכמים האחרים, אבל דעת החכמה והמדעים והתרבות המודרנית והנמוס, אם נהוצים הם לפקודי הממשלה, למען יהיה מוראם על העם, שלא יקל בכבודם וכבוד ההקים שבידם, או נהוצים הם גם לרבנים. ואוי לנו שכאה עת, שעלינו להסביר הדבר הזה ואין רוב חכמי התורה רוצים להבינו. מאז מעולם, מימי משה רבנו עד ימי הנאון מווילנא היה הדבר הזה מושכל ראשון. שום חכם יהודי לא ידע שום הבדל בין תורה וחכמה, שני אלה היו שמות נרדפים גמורים לא רק שאינן סותרות וא"ו, אלא שהיו דבר אחד, שאינו מוכל הפרדה. דתות אחרות באמת צרות הן להחכמה, כי החכמה סותרת את עקריתן וכל זאת הראיתם מימיכם כהן נוצרי, שלא למד חכמה? החכמה דרושה לו לא לשמה, אלא לכבוד על ידיה את דתו, כל כהן הדת מרניש חוכה לעצמו, שאסור לו להיות שפל כרוהו וכאוצר ידועותיו מפקיד אחר ומכ"ש מאורחים פשוטים. ואם לא ישמור את הכלל הזה, או יחטא לדתו, כי תתבוה על ידו. הדעת היא שלטון ובה. את הכלל הזה יודעים היום אף תנוקות, רק לא רבנינו ואפטרופסי היהדות. נתקיימה ברכני פולן קללת הנביא, "וגם אני נתתי אתכם נבזים ושפלים לכל העם". הניע הדבר לידי כך עד שאין עוד מורא הרבנים אף על השובים והקצבים וקלות רבות נכשלות בכשר טרפה מפני זה ואין כיד הרבנים לתקן. האין הרבנים, שחתמו על כתב הבקשה ע"ד בטול החוק, רואים זאת? או הקצר קצרה בינתם להבין מה שהם רואים? לא, הם רואים ומכנינים. אלא כרוחם הנמוכה וכנפשם המדוכאה וכענותם המופלגת, החסרה אף שמינית שבשמינית נאווה של ת"ת, אינם מעיזים להשתמש בכנינתם, אלא נכרכים הם אחרים מכניעיהם, אפטרופסי היהדות שבערים הקטנות, שאינם יודעים את דורם ואינם מכינים את היהדות ואת החסר לה בזמן הזה ובלי ישוב-הדעת ובלי הרגשת האחריות חתמו על הבקשה, לבטל את

הגזירה, בלי כל תנאי והכיעו רצונם, שיהיו הרבנים גם להבא נבערים מכל דעת, שפדים ונבזים יותר מכל עם-הארץ ונרמסים מכל קל שבקלים ולחרפה ולשנינה בעולם ובזיון לתורה וליהדות עד שכל אדם מן הישוב יתרחק מהם ומתורתם ונערים יתקלסו בהם ויתרגלו כמשפט-קדום, שהיהדות שפלה ובזויה ומתנגדה לתרבות ואי אפשר לאדם מן הישוב לאחוזה בה וכל הדבק בה ידו על התחנותה. כן רוצים מצילי הרבנות הישנה, הממונים על תורת משה בזמן הזה! על כן שמהנו בראותנו בגליון ה"איוראעיטי" האחרון, ארגן היהודים החרדים באשכנז הדרומית, מאמר כתוב כפי הנראה מאת הסיד גליצי, לזכר את הענין הזה. גם הוא רואה תקלה בחוכת התעודה, אבל סודה הוא, שרבנים נבערים מדעת הם ג"כ תקלה גדולה ליהדות ובי חוכה על יהודי גליציא, לדרוש מאת הממשלה חוק המטיל על קנדידטי הרבנות, להבנות לפני ועד של חכמים בכל ענפי החכמה הדרושים לאדם צבורי בזמן הזה. הוא רוצה, שיוכלו הרבנים להגן על היהדות כנשק מודרני, שיהיה כהם שזה לכה שזנאי היהדות ולא יסוגו אהור מפני כל.

ככל אופן ברור הוא, כי חוק מאת הממשלה לא יועיל בזה מאומה. כל לחץ מוליד לחץ כנגדו. לחץ החק הוא גזירה רעה בעיני החרדים והם מ'אמצים לעמוד כנגדה לולא החוק שנוצר כאמור ע"י יהודי בוגד, שהתבונן לדעת, אפשר שלא היה פחד רבנים יודעי דעת גדול כל כך בעיני יראי שמים בגליציא. ואף אם ישתנה החוק, להקל מעט, עוד יהיה משפט הקדום שולט פה ויגרום שישתמטו רבים מן החוק ויהפשו אהרי עצות להפטר ממנו, כמו שהדבר נוהג ברכני הערים הקטנות, הטעונים בחינה בהשכלה נמוכה, המצויה אצל נערים קטנים בני עשר שנים והרבנים משתמטים ממנה בעצות שונות, בגליציא אפשר הדבר... העקר היא פה ההכרה האמתית, הצריכה לחדור בכל הקהלות פה, כי רבנים חסרי מדע בזמן הזה הם מהרסים את היהדות בהשפילם כבודה ובהפחיתם ערכה בעיני ההמון ובעיני העמים עד שהכל מואסים בה וכל יהודי, ואף החרד בכלל, יבוש ביהדותו בעל-כרחו וכניו ישקד לפרוק עלה מעל צוארם, כמו שעניינו רואות. אם תכנס ההכרה הזאת או יעמירו ממילא, בלי כל חוק, רבנים נכבדים ומצוינים כחכמתם וכנמוסם, שכבודם והדרם יתנו כבוד לתורה. ואם יאטמו יהודי גליציא את אונם ויטמטמו מהם, לבלתי הבין אי מה שנועו יותר מכל, שלא ישימו לבם לדבר החשוב הזה, שכל-קיום היהדות תלוי בו או ידעך אור היהדות בגליציא במהירות יותר גדולה מאשר דעך באשכנז ולא תועיל שום זכות אבות וזכות צדיקים, כי יהודי אשכנז ורבניהם לפני מאה שנה גם הם היו יראי שמים וכניהם של קדושים וחרדים על דבר ה' לפחות ביהודי גליציא. באשכנז עכ"פ פעלה "חכמת ישראל" הכתובה אשכנזית, לחבק מעט את היהדות בעיני היהודים המתבוללים, הפורקים עול ובגליציא אין גם זה, כשפה הפולנית כידוע אין ספרים יהודיים, להביא מעט דעת היהדות בלכות האינטליגנץ היהודית, המחונכה על ברכי זרים וההולכה ורבה משנה לשנה ומלאה את מקום תלמידי החכמים ההולכים הולך ואכוד מתחת שמי גליציא.

תנו כבוד לתורה וחוסו על מורשת אבותינו שאתם נלחמים כעדה באמצעים בלתי מוכשרים. הודיינו כנשק מודרני, כיהודי אשכנז הדרומית וביהודי הולנד, שהשכילו בזה, להשאיר עכ"פ שריר מעט, פן תאחרו המועד.

כמו בחרף. פרנסה אנשי ביתו היא דאנתו כל היום ובשהוא שריר ואינו יכול ללמוד "שעורו", לקרוא מזמורי התהלים או לההלל בכונה, הוא מוצא מרגיע לעצמו ומהנחם כמאמר: "אין הקב"ה בא בטרונאי עם כדיותיו" ומצטער הוא רק שמה החטא גורם והבל רק מעשה ששן כדי לנסיוהו. אבל בשהגיע יום השבת הוא אומר: נירא בעיניה דשטנא... ויותר מעשרים וארבע שעות הוא המושל, פודק ממנו עול סלכות דרך ארץ, וכלו קדש. הנשמה היתה שבו עושה פעולתה והוא באמת איש אשר רוח אלקים בו. הסוחר מכל ששת ימי המעשה הוא עתה בהן גדול, דירתו משבן קדש, ודברי התורה השירות וההשבחות, שאינם פוסקים מפיו כערב עד ערב, שמחים הם כנתינתן מהר סיני ומכניסים בלב שומעיהם חרדת קדש, והוא כעצמו איני יודע ער היבן קרן אור פניו, המריאים קמטים כל ימות החול...

הוא נוהג ונושא באמונה שאין דוגמתה. יודע הוא שהשאלה הראשונה, שישאלים את האדם בעלמא דקשומ היא: נשאת ונתת באמונה? אבל יותר משהוא ספקיד לקים מוצא שפתיו ולעמוד בדבורו, שהן שלו יהיה הן צדק ולאן שלו לאו, מחמת יראת הענש, הוא עושה זאת כדי לקים: "הדבק במדותיו". יודע הוא כי אמת חותמו של הקב"ה, ובמקום שיש אמת אין אונאה ואין חרטה, אין שקר ואין כזב והכל הולך באמונה. כל המשא ומתן, הוא אומה, בשביל מה

הוא? בשביל פרנסה. ואם אין כרכה אין פרנסה. והאיך יעלה על הדעת שיקבע אדם האלקים מקור הכרכות? ממון מלה חסר, ואין הצלחה ואונאה יכולים לדור כמדור אחד. וסוף דבר הכל נשמע: הרטאי לא ידבה והבשר לא ימעיש מלהרויה ושיתקים כידו, מאשר נקצב לו מראש-השנה.

הוא איננו מרכה כשיחה בטלה וקשה בעיניו ישיבת עמי-הארצים יותר מ"שיתין פולסין דנורא". אבל עם כל זה הוא מעורב בין הברניה וחברתו נעימה לכל מכיריו, דבורו תמיד נבחה וכנמוס מצוין, בארסטיקרטי מבטן ומלידה. הוא איננו מרכה לדבר גבוה נכוח, אבל חוש של חן מיוחד שפוך על כל אמרותיו, שהוא משמיע בחברת מיודעיו בדברו על עניני המסחר או עם בני ביהו. הוא איננו פותח במשל פיו, ומנא המליצה איננו אצלו מן המוכן לשיחתו, אבל עם כל זה ערכים דכריו לאון גם בדברים של מה בכך, שהוא משיב פעמים רבות עליהם רק בשביל שלא להלכין פני חברו ברכים בשתיקתו. ש"ג.

טנינים מדינים.

המבוכה באוסטריא. בראשית השבוע הזה כמעט כבר הצליחו ראשי הפולנים כפרלמנט, לעשות שלום לפי שעה בין המשכים ובין האשכנזים. האחרונים

ההכו מעט קשי ערפס והביעו, שאם יניחו המשכים את ביה הנבחרים לגמור את הקריאה הראשונה של קצבת הממשלה עכ"פ לחצי שנה בשעור הקודם אז תהיה אפשרות רבא בדברים עמם. המשכים, שכבר נלאו לעמוד כמרדם, בקשו לכאר לעצמם את ההכמחה הזאת, כי נכונים האשכנזים להסכים להחלפת המנים-טריים אם רק הגמר הקריאה הראשונה של הקצבה, וסברו, שאם יראי האשכנזים מהם נמיה לשלום יודו ברצון, כי לזאת התכונו והממשלה התפטר. אך במחנה האשכנזים שולטים הרדיקלים ובלעדיהם לא ירים איש את ידו או את רגלו. האשכנזים החליטו כאספותיהם, כי רק אם יעזבו המשכים את האבסטרקציא לגמרה בלי כל תנאי, אז יסכימו לשנות את קצת המניסטרס. בראות המשכים, כי לריק הראו רצונם לשוב, נמרו גם הם, כי אין סבה לשנות את ההכמים. ובכן נצחו שוב הצעירים אשר בשני המחנות, הכאים אל הפרלמנט כמו אל משחק הספורט, לנסות כחם מי ינצח. כל צרכי הממלכה במלים לעמת צרכם הם למלא תאות נצחונם ובעלי ישוב הרעה אשר בשני המחנות נבחרים מפני גערה הצעירים ומכשלים דעתם. יחרב כל העולם, וואלף וקלופץ לא יותרו על הנאתם הנעימה להיות המנצחים בתוך עמם. — כיום ד' נפתח הפרלמנט לבחון את המצב, לראות אם אפשר לעבוד בו. אבל אין כל תקוה, אם לא יבא שנוי באופן שלא קיו.

המבוכה באונגן. גם באונגן מעי המקוים לשלום מהשובת קושוט לתכונה. קושוט וחבריו המניסטרס מבקשים מאת המושל בשכר השוכתם מררישת הפרוד כבנק — פרוד בצבא, שיסכים הקיסר להנהיג בגדודי הצבא באונגן את הלשון האונגרית כחונך אנשי הצבא. בשבוע הזה היו המניסטרס האוני-גדים אצל הקיסר וניעצו עמו „מועצת הכתר" יעוד הפעם שבו ריקם, הקיסר לא הסכים לשום פרוד. עתה שב קושוט בבושה אל ארצו, כי לשוא נפרד מקיצוני חבריו בתקוה, כי בלעדיהם יקל לו למצוא דרך לשלום עם המושל. כן יוצאים כל נח גדולי המדינות כאום-טריא ובאונגן וכשרונם וחכמתם בהתאמצות לנחיל נצחון לעצמם, שאין לעמים ממנו מאומה וחפצי העמים וצרכיהם נזנחים ונעזבים.

מלחמת הקולטורה בצרפת. כרפיבליקה הצר-פתית עיר לא חדלה המלחמה בין אדירי המדינה הכופרים ובין הכנסיה הקתולית הרמוסה מהם והעלובה. הכהנים הקתולים הוציאו כלי זינם הישן החרם והחרם יחרימו את כל המורים והאבות המשמשים כספרי למוד של כפירה בקדושת הכנסיה. הם דוחים כל ילד הלומד כספרים כאלה ואינם מוחלים להם חטאותם. והמורים הזמינו את הכהנים לדין על גרמת הפסד. מאות משפטים כאלה מוכנים עתה בבתי-הדין. גם האפיפיוד עצמו התערב בריב ובררשה חדה וקשה יסר את שונאי הכנסיה בצרפת וקללם. גם כפרלמנט הצרפתי ההנלע דריב. אך שם נצחה כבר הממשלה. למראה האויב הבללי התאחדו מפלגת הרפובליקנים, הרדיקלים והסוציאליים — כל האפיקורסים — והביעו כמחונם לממשלה הסוציאליה. ככל אופן נשכת השלום בצרפת. לסכסוך הדת נוסף סכסוך ע"ד הקון סדר הכחירה והקון חקי המסים. אין יודע עוד איך ישתלשל הריב המסובך הזה.

מצוינת הואיל החכם הנכבד הזה למסור על ידי בשביל „המצפה" את הדברים האלו היום, שבלי שפק יהיה רשעם נכר. על שאלתי מה דעתו ע"ד שנוי הפרוגרמה הבוליה, ענני: אנכי הנני כשביל ההרמדה (שמעמשיגקייט) ובשכר החזקת הפרוגרמה הבוליה כמות שהיא. כאמת אין להבין כל הערעור ובקשת שנוי הפרוגרמה; האם פרוגרמות הם דברים שכרובש נחליפם ויחלופו? רק עשר שנים עברו על פרוגרמהנו וכבר אין יכולים לשאת אותה! עלינו לעבור כמעשים ולא להרכות במלים, שאין להם שחר ובררשות של מה בכך. אנכי מתנגד להתפוצצות כחותינו ולמשיכת הנועתנו לתוך ענינים מקומים רומיים, פולניים, אשכנזיים יכו'. עלינו רק להתענין בהנועה ציינית עם המטרה שהציגה לה. והנני חוזר על דברי, שהיכל להודיעם, שהנני כשביל ההרמדה ולפי דעתי אין צורך כשים שנוי.

על שאלתי איזו הם האמצעים, שעל הקונגרס לאחוז בהם בשביל למלא את תפקידו בזמן הזה ולעשות כשביל הצלחה הנועתנו, ענני: לדאבנו לא אוכל עתה להגיד כזה כלום. עוד מעט והקונגרס יבא ושם יבורר וילובן הכל וכפני כל ע"ד מצב הענינים ומהדירקטיבה, שעלינו ללכת כה. על הקונגרס יהיה לסדר את הענינים הכלכליים והקולטוריים והפרופגנדה. על שאלתי, מה דעתו על הרזולוציא, שהחליטו הציונים ברומיא, לבקש מן הקונגרס העתקת ההנהגה לכרלין או לפאריז, ענני:

מראשית דברי שאמרתי, שהנני כשביל ההרמדת המצב כמו שהוא, כבר נכללה התשובה על שאלה זו נ"כ. אבל הנני להוסיף ולומר לך, שאינני מוצא שום נמוק ומעם, שיש לו יסוד, שבשבילו נבקש העתקת ההנהגה מקלן למקום אחר. בלי שפק אם ימנו ויגמרו כהמכונג בשביל ההעקתה כודאי ילך מנהיגנו מר וואלפסון למקום שיקבעו; אבל, הרשני נא לשאול כשביל מה ומדוע נבקש מאת מנהיגנו הנכבד גם הקרבן הזה? והאין די כזה, שהאיש הזה היוהר מומחה בענינו, שהוא איש עבודה מאין כמוהו, מקריב כל כחו חנם על מזבח הנועתנו? מנהיגנו יושב בקלן ועסקיו הם שם, למה נכריחהו על לא דבר להעתיק מושבו? ליהודי רומיא אחת היא כרלין או קלן. על שאלתי מה דעתו ע"ד הצעת פסמניק, שיקבע ועד פועל המקבל שבר, ענני:

לע"ע אין כל צורך בזה. מדוע לא יהנו מנוחה למנהיגנו הנאמן, שזה לו רק ארבע שנים מאז נמסר רסן ההנהגה בידו, שיחדור להוך תוכה (ויך הינאייני-לעכען) ולעשות כפי אשר תורהו רוח מכינתו? איפה ימצא במחננו איש כמוהו היודע את אשר לפניו, הנהון ככל לבו ונפשו להנועתנו, ועם ידיעות מרובות של פרקטיקה כמו למנהיגנו זה? אנחנו הציונים הזקנים יודעים את אשר אנחנו רוצים ונלך דרכנו בטח, אבל הזוכלו המערערים לאמר על עצמם כן? יודעים אנחנו גם כן, שבכל הנהגה עובדים מספר אנשים, אבל כאמת העבודה אינה נעשית אלא על ידי האחד המיוחד, וזה הוא גם כן בהנועתנו והנהגתה. נניח נא למנהיגנו ללכת דרכו, ואל נא נצעק כל היום: שנויים! שנויים!

שטרנוביץ, שמואל גרינבערג.

— נו? — שאל הוא.
— כודאי יודע אתה מה מכיאני אליך, הרי איש חכם אהה...
— נו?
— עוד הפעם הנני כמכוכה גדולה, ויודע אני, שאתה הוא האיש היותר טוב בכל העולם...
— נו?
— רואה אני שמקרן אתה לדעת כמה צריך לי... לאן הרכה, מאתים כתר — ורק לחדש אחר...
— נו?
— יודע אני, כן כן, כדעתך הוא הרביה... יהי נא ר' ליב כפי רצונך...
— נו?
— גם על אדות זה כבר חשנתי. יערבו הר"ר ה. והארון ש...
— נו?
— איך מסתפק בהם, כי כאמת המה אינם שוים יותר ממני, אבל לדאבנו אין הדבר הזה קל כל כך. — היודע אתה מה, ר' ליב? תיכף כיום השלישי...
— נו?
— גם כזה איך מסתפק. כאופן כזה תערב אשתי, וזה כמדומה לי...
— נו?
— אם על שלש חתימות כאלו הנך אומר עוד „נו", איני רוצה להכירך עוד, להתראות, אלא לי אל...
— נו!
— אבל לפי דעתי אני, איך צריך ר' ליב, להביאך לידי סכנה... כי זוכר אתה ודאי, שחיב אני לך יותר... וכשאעזובך פעם אחת, כי אז...
— נו?
— איעצך איפא, שהננסה עוד הפעם, והיה כמות, שלא תתחרט בלום...
— נו?
— המ... כאמת איני מכין כלל, מה אתה מתירא כל כך, כמדומני, שעריך כלי כיתי עוד יעלה כסכום קטן כזה?
— נו?
— רוצה אהה להגיד, שכבר עכומים כלם, אבל נמצאים שם עוד הרכה דברים חפשים...
— נו?
— ואם לאו, הן לי איזה איש שיערב כשבילי, ואני אשלם לו כעד המרח...
— נו?
— במה? מוכן שבפי ההשוואה... ושנית, את הענין הזה מוסר אני לך, עשרים כתרים דים, מה?
— נו?
— לא די. יהי איפא שלשים כתרים...
— נו?
— יותר מארבעים כתרים כשום אופן לא אתן...
— נו?
— נגמר איפא העסק?
— נו!
יעקב גולדשטיין.

מכתבים מצרי המדינה.

קראקא. העיר רועשת כבר מכחירות הקהל הקרובות ומשליכות צלן לפניהם. כל מפלגה שוקדת להזהיר את חכריה, לשלם מהרה את מס הקהלה הנשמט, למען לא יפסידו זכות הכחירה והמפלגה תשא עונם. הציונים הקהילו אספת עם גדולה מאד, הציעו את הפרוגרמה שלהם, פרוגרמה רחבה, המכריחה את כל החיים היהודיים ככל מקצועותיהם. גם המפלגה חסרת הפרוגרמה, שכבר סר צלה, זו של „היהודים הבלתי תלויים", מקהילה אספית ולפי שאין לה מה להציע ומה להבטיח, היא מסתפקה בשלילה, לגנות מעשה אחרים ולהרום גם את המעט שנכנה ככר, למשל את בית החולים היהודי. כאחת האספות

פוליטון כמז.

נו?

נצרכתי מאד לכסף. השאלה „כסף מנלן?" היא אמנם אצלי על סדר היום — שלשים פעמים לחדש — אבל אהמול היתה השאלה הזאת יותר סנקרת כמחי, לפי שנצרכתי לזה תיכף. במקרה כזה, הריני פונה ישר אל ליב פ. ולא אל הבנק. — אחרי זמן רב מצאתיו כגן העיר יושב על ספסל שקוע כהרהורים. — כקר טוב, ר' ליב! — כרכתיו כקול מהוק,

על המצפה.

חות דעת על אדות הקונגרס התשיעי. בהתענינות מיוחדת צפיתי כבר לשמוע מה כפיו של אחד מגאוני הנועתנו, הציוני המצוין, שהיה אחד מן העשרה הראשונים, שעוררו לעזור על ידי הר"ר הרצל ז"ל, שיהיה לא רק נאה דורש, כי-אם גם נאה מקיים, להחליף את שלחן הסופרים כשלחן הרפולומטים, וכהרכה ענינים נכבדים הלך עם מנהיגנו בהיותו כחיים שלוב זרוע, ועזר לשפת ולרכות את רעיונו. נשמת הנועתנו, הלא הוא הפרופסור באוני-כרסית הר"ר לעף קעללנער — על הענינים העומדים על הפרק בהנועתנו. כסכר פנים יפות

להשפילים ולשים ככלים על ידיהם. אך ס'נילנד שבה מעט בהשוכה בימים האחרונים ונתנה ליהודים שנולדו שם לגור בארץ, אם גם רק בעריהם, וליהודים זרים ילידי רוסיא קצבה זמן, לסחור בארץ ולשוב. וזה יען החלה רוסיא שוב לחשוך את הפנים ולשוב לקחת מהם זכותיהם, שהשינו לפני ארבע שנים, בעוד שהפולנים ישינו עתה זכות אוטונומיה בעריהם, על כן גבה לב האחרונים והם חורשים על היהודים להכחידם ולהבדילם לרעה. זכות פוליטית היתה ליהודים רק במדה מנבלה, לא יוכלו לבחור באי-כחם בהנהגת הערים רק עד עשרה אחוזים מטאה וגם כערים המעטות אשר רוב יושביהן יהודים לא יבחרו יותר מעשרים אחוזים מטאה. יהודי פסיל למשרת ראש אזרחים וראש ועד. ובפירוש הנהגה, שהדין הזה נהג גם במשומדים, גם הם יבחרו בקוריה היהודית— או לאותה בושה! — ולא עם הפולנים, אע"פ שחמאו ישראלים הם. גם מזה נראה ברור, כי לא ביהרות נלחמים פה, כי-אם בכשרון היהודי מראה ולא משנאה. בזה אולי הצמח איזו טיבה לנו, אולי תחלש מגפת השמר, שפרצה פה באופן נורא.

העתון היומי „היינט“, שסספר קיראיו מאות אלפי יהודים, ערך אנקטה בין חכמי הפולנים וסופריהם על-אדות יחס הפולנים ליהודים. כל חכמי הפולנים בארץ הזאת חוו דעתם ומדברי כלם יוצא קול אחד: הלונה על היהודים על אשר לא יאבו להבחד ער שרא ישאר כל זכר מהם, להתכול ולרדת מעל כמת ההיסטוריה, חיותם דייבם! אין כל הכלית וכל טעם לקיומכם, הנכם רק למפנע לאחרים, בלי תועלת לעצמכם, אין לכם כל תקוה, בי יוטב גורלכם פה, לא נוכל להחזיק בארצנו אלכמט זר ומפריע ומעלה קנאה וחמה, בהנינו על עצמנו נרמס אתכם, אין מפרט לכם. רק חכם פולני אחד הביע משפט אֶבְיִקִּטוּוּי הוא הפריפסור לאקונומיה לאומית לודוויק קרזיוויצקי. הוא רק מחפש אחרי סבת הדלות הנראה, ההולכה ומחרבה בין היהודים בפולן באבדן כל ענפי הפרנסה שאחזו בהם שנות מאות. הוא מסביר זאת בהתפתחות העם הפולני במקצוע הכלכלה. כל התקדמות טכנית הבאה לעולם משכיתה ומבטלה בלי חמלה את היקומים הקטנים. החרשת הרכה, שהתפתחה בפולן הרוסית גולה מחיה מידי בעלי המלאכה; מסחר הבגדים העשויים והנעלים במל אלפי חיסים ורצענים; מסלות הברזל וענלות הטירמוואי והאויסימובולים הורידו לשחת את אלפי בעלי-הענלות; כתי- המסחר הגדולים בכל הערים וחברות הקינים של האכרים הורסים מצב החנונים והרובלים; כתי האננטור הגדולים ובתי הקומיסיון והמודעות בעתונים עושים את מעמד הסרסורים ליתרים. כל התרכוזה התעשייה והמסחר במדה מרובה מחרסה את מצב בעלי העסקים הקטנים. הכלל הזה שולט בכל הארצות ופולן אינה יוצאה מן הכלל. כבר בקשו חכמי הכלכלה החבלות, להציל את הקטנים מהם מבלי לחרוך, אבל לא מצאו ובשביל הקטנים האלה לא הוכלנה המדינות לעצור את ההפתחות התרבות ועשר הארץ. התרבות הולכה בדרכה והגופל נופל. אך כרבות הימים ימצאו גם כל הנופלים האלה הקומה בעסקים חדשים, הנכראים בסדרי הכלכלה החדשים בתור פועלים או פקידים ולא יאבדו. אולם ביהודים אין הדבר כן. הם רגילים לאחוז בנושנות בערפס הקשה הירוע גם בשדה הפרנסה. הם מחזיקים באמונה בכל ענפי הפרנסה הזוערים, שהנחילים אבותיהם ולא יעזיבם עד כלותם לנוע ולהבחד מן חיד החזקה, המבערתם מן הארץ. הם רגילים לרפא את שבתם על נקדה בתקוה, בי העת הרעה תעבור ושלום שלום. אבל החובה עלי להניד להם, כי אין שלום. המצב הזה יורע מיום ליום, כי פולן זה עתה מתחילה להתפתח ויכל אשר תוסף להתפתח בשדה התרבות והכלכלה כן יגדל שבר היהודים החיים ממשלחי ידיהם הקטנים היתרים וסן האייר. בשירה רעה היא זאת. אבל מיטב לדעת אותה מראש מאשר להשלות נפש היהודים בתקות כוזבות. לא טיב להיות בבת היענה המסתירה ראשה כחול, לבלי ראות את הסכנה ומדמה, כי בזה נמלטה כבר.—

לא היה משפט שטיינהייל נגמר בלא כלום, בלי הלית הרוצח האמת. בצרפת אינם יודעים עוד מי הרג את המציר שטיינהייל וחמורה, כי כל כתי המשפט והפוליציא מסורים ליהודים ואולם ברוסיא נקת-הכפים לא יהנו ליהודים לשליט ככל. שם יודעים היטב מי הוא הרוצח, אלא — אוי ואבוי — שאין רשות לרוסים האמתים לשלוח פקודות לבית משפט פאריוז. הנוכויא וורמיא, הגדול והחשוב בכל עתוני רוסיא, עתון קרוב למניסטריום, מודיע את קוראיו את מעשה שטיינהייל האמתו אך היה המילינר היהודי מ' בא פאריוז בערב הרצח לבית המציר שטיינהייל בפאריוז ונאף את אשהו הזונה. כאשר הרגיש בעה"ב בדבר נכנס אל חדר אשתו ומקל עב בידו וצעק: יהירי הנה כספ! מאתים ארץ פראנק הבה לי ואם לא אוריע את הנכלה ברבים ותשא עונך. כראות היהודי את עצמו ברע קפץ כארי וחנק את המציר. וחמתו נבהלה כראותה את הרצח ומתה מרוב צער. אחרי כן הלך היהודי אל הפוליציא ונטל עצה מראש הפוליציא, איך לבסות את הדבר. השר נחס את היהודי: אין מה לרא, אחי אתה, אנחנו השוטרים ואהה יהודי, יש עצה, אל יפול לבך. אז הלך השר וכפת את ידי הזונה וקשר לולאות בצוארי ההרוגים ועשו קנויאל להגיד, בי שודדים באו לננוב. והרוצח היהודי הגך לו לאכול ולשתות. הזונה הכשרה סבלה לדאבון לב הנוכויא וורמיא שנה ומחצה יסורי גיהנם במשמר והיהודי הרוצח שמח ושוב לכ. את הריסים האמתים לא יוכלו היהודים להטעות, וזה מוכיח משפט עירך-הדין היהודי הילרסון. בארץ אחרת היה בית-דין, המעמיד אדכוקט למשפט על זכריו למשל ורשניה ופה ירד הילרסון הכורה לשנה וכל עורבי הדין ישמעו וייראו וידעו להבא, כי ככל משפט יבאו לשאול את פי עורך הנוכויא וורמיא איך היה הדבר באמת, לבען לא יטעו את השיפטים ואת הרוסים האמתים בהגיונם הכוזב כהילרסון, שהעיו להגיד, כי ההרוגים והשויסים היו רק בלי שרת בירי גדולים מהם ובעוונתו היהודית הביא ראיות לדבריו.

בעיר הפלך טשערניגוב נגמר משפט הפנרום, שהיה כשתי ערים קטנות בפלך ההוא. על השיודים לשלם השלומי נזק ליהודים עשרת אלפי רובל ולאשה אחת, שנהרג בעלה מ"ז אלף רובל. מוכן מאליו, שהפסק הזה הוא רק להלכה ולא למעשה, כי החיבים האמתים לא נאשמו כלל, ב-אם הדלים הריקים, שהיו רק בלי שרת בירי אחרים, שהטעום בשמועות שקר ולהם אין לשלם. חכמת יו"ו!

מועצה העיר בארסה, הנעצבה מבחירת יהודי אל הדומה, החליטה, להשתדל במקומות המכריעים, שיקחו מיד היהודים זכות הבחירה לדומת הממלכה, למען לא יחוו הזרים האלה דעה בעניני רוסיא. ושר העיר טולמאטשב הזמין לדין את הציר היהודי החדש ברודסקי על שנתו את שמו היהודי. אם יצא חיב יוכל לפסלהו ממשלתו ברומה.

וער הצבא של הדומה החליט, להביע לשלטון הצבא את רצון הדומה, שלא למנות יהודים לרופאי הצבא ושלא לקבל יהודים בבית חנוך של רופאי הצבא. אחד מן הועד הזכיר, שבעת המלחמה נלקחו רופאים יהודים רבים למלחמה והם מלאו הפקידם באמונה ובמסירת נפש. אבל ללא הועיל, הועד גזר, כי היהודים פסילים, המעם: קנאת לחם, שהיא היא באמת כל סבת השטנה והגזרות הרעות וההנבלות, לפי שהבורוקרציא יודעה היטב, כי יש ביהודים יותר בעלי בשרון מאשר בתוך בניהם ומכריהם וכשם הפטרויטית הם חולצים את עצמם במרמה מהתחרות היהודים.

כי הלא בפנילנד ובפולן אין מאות שחורות והפטרויטים הרוסים מציקים לפינים ופולנים במעט כמו ליהודים ואלו היה רדיפת היהודים ברוסיא קנאה לאומית היא היו הנדרפים האלה חומלים על היהודים למצער מתוך בושה. אבל הכל יודעים, שאין הדבר בן והפחד מפני בשרון היהודי כפיל חתהו גם על הפינים וגם על הפולנים והם עושים בזה מעשה רוסיא, להוציא את היהודים מכלל אזרחי הארץ,

השהטש מנהל המפלגה הזאת ציר מועצה הממלכה ד"ר נרום, באמצעי רמנוני שפל מאד, שאינה מתאימה לא לחכמה ולא למעמדו בחברה. כנלוו הביע דבר שקר, כי אלה מראשי הקהלה, המשתדלים בעד עריכת הפלה לסמינטיס בשבת, משתדלים כסתר להפך את הדבר, מבלי שמרח להוכיח זאת. כל הפוסל.. תועבה נעשתה בעירנו נודע, שנתערבו אצור קצבים רגלי בקר ושאר פסלת הבשר טרפות בכשרות וזה לא בפעם הראשונה. לעת עתה אסר הביד"צ בר פסלת הבשר עד הקנה חדשה שהתקון וער העתה היא אין לעניים מה לאכול. ועוד חסידי קראקא מונעים את הנהגת הקהל מלבחור רב אב"ד, שמא יגרע ח"ו מכבוד ארוניהם הנכדים, אם יהיה רב הנון בעיר נדולה. והמכשולים בקהלה בעניני בשרות רודפים איש אחרי רעהו. מעשה היה, שהרב אב"ד בפדנורויה הסמוכה פסל שני עוזרי קצבים מפני קלות-דעהם וכאו לקראקא ופתחו להם איטליו של בשר כשר בלי רשות ביד"ד. מעשה ושלח ביהד"צ שלנו לקרוא קצב אחד ולא אבה לכא והוא עומר במרדו וכשרו כשר אף למהדרין מן המהדרין. מעשה וכאו לשאול את ביה"ד אם מותר לסמוך על פולני הקצב בכשר כשר. ביה"ד ענה שיש לשאול את השוחטים, באו אל השוחטים וענו, שעל זה ממונה הבי"ד להשגיח. ובכן אין איש יודע על מי לסמוך. ואני שואל: ביד"צ של שמונה דינים, שאינם מכירים אפילו את הקצבים ואין להם שים השגחה עליהם ואין מוראם עליהם — למה הם משמשים? האין טוב לקהלה רב אב"ד אחד — אם גם ידע קרוא וכתוב לועזית — משמונה דינים גאונים? העקר הוא במירה הוראה ידיעת החובה והרגשת האחריות הגדולה על עצמי ומעט עון, להביע תחתיו עב"פ את העוסקים בדברים הצריכים השגחת הרב. ובועד של שמונה מו"ץ אין התנאים האלה. עד מתי יהנו ראשי הקהל וארפי בעה"ב לעזי פנים אחדים, לרדות בהם ולכופס לקבל דעתם?

לבוב. נצחו הצעירים הוושעבפולנים. לקול שעמיה רגליהם ומחאותיהם מעל היציע נבהלו חברי מועצה העיר ולא הסכימו להתמיכה של מאת הבתרים לשובת ביה האקדמיים היהודים. גם הנאימים הנלהבים של קצת היהודים חברי המועצה, שחפצו למחר את האגודה בק"ן מעמים ולהסיר ממנה עקשות הפה ולזות השפתים של האימרים, שצינונית היא האגודה, היו ללא הועיל. אך די בזיון וקצף, שיהודי אחד חבר המועצה, פעלרשטיין הידוע, לא בוש גם הוא להיות מן המהנגרים ולדבר סרה על מוסד יהודי ונתן ידו עם האנטישמיים.— זה כמה שואפים הסוחרים היהודים פה, להסתדר לקורפציה בפני עצמה, אשר תהיה בא-כחו של המסחר הלבובי לפני הממשלה, ושיש לה ערך גדול להתפתחות המסחר של היהודים. עבשו נהיתה שאלה זו אקטואלית ביותר, משום שע"פ החוק ידרש בעוד זמן קצר העוררת-בשרון (בעפעהיונגנס-נאכווייז) בעד המסחר וסוחרי היהודים היו יבונים ע"י אגודה בזאת להגן על עצמם נגד הסדרים האנטישמיים. הסוחרים הנוצרים אינם חפצים כיסוד אגודה כזו, בידעם, שרוב מנינה ורוב בנינה יהיו יהודים ולכן הפריעו כמה פעמים את יסוד האגודה ע"י מחאות שונות להמניסטרט ולהנציבות. סוף כל סוף קראה לשבת המסחר הלבובי לאנקיטה של סוחרים, לחוות דעתם באיזה אופן יוסד הגרמיוס. אך יען שסוחרי הנוצרים בקשו לדחות את הדבר עד חדש ינואר משום שלא התיעצו עוד בענין זה, נתמלאה בקשחם, למרות התנגדותם של סוחרי היהודים. „המנבלמ" מתמרמר על היהודי הרוויץ נשיא הלשכה, שלא בא אל אספה רבת הערך בזו, לעמוד לעזרת אחיו.

מכתב מרוסיא.

ווארשא. אוי לה לפאריוז, שאינה עומדת תחת ממשלה רוסיא, אלו היתה פאריוז אחת מערי רוסיא

אדמה כי האמה הסרה הזאת שייכה גם ליהודי גלציה. ידעו נא אחינו ויהוה. אתב"ש.

מכתב מטורקיא.

קושטא. מנפת ההתבוללות, שבאה הנה מסערכ, לא הוכל להכות שרש במזרח. מי מלל לנו, בני יהודים שאין להם עוד סן היהדות מאומה מלבד לכוא פעם אחת בשנה אל ביהכ"נ, יקומו כאיש אחד נגד משמני הציונות, השואפים להתבוללות. קוראי "המצפה" יודעים כבר את מעשה דוד פרסקי עורך "הטיעמו". הוא מלמד את קוראיו, כי הציונות נוססה, עודה מכריקה מחוץ, אבל נרקבה מבית, הוא גם מטיל חשד במנהליה, מוציא רבות שקר עליהם. על החצפה הזאת לא יכלו פה לחשוף. כל עהוני היהודים בעיר הבטלכה, בסאלוניקי ובסמירנא עושים איהו גרוע מכל האנטישמים, כמלשין פשוט. שמחה גדולה שמה דוד פרסקי במעשי בוגרי אחינו באוסטריא כדבר הזכות הלאומית של היהודים בכוקוביניה. ובקול נצחון והרועה גבור מנצח בשר את קוראיו, כי הצליח מעל הבוגדים בוויין וליהודי בוקובינה לא היה זכות בחירה לעצמם וההרגשות חדות המתהו לגוס ולנפול משקר אל שקר. כן הסכיר בשמחה לאיד, כי בארץ קינסטיוצית אין הבדל הנוע והדת שוה כלום, ע"כ לא יהיו ליהודים באי בחם כלל בבוקובינה. העתונים היהודים האחרים סעירים על מעשה הבגידה הזאת, בי אין זה רבר חדש, מלחמת יהודים בעם היהודי לא במירקיא נולדה, היא רק הובאה הלום מאירופה, כאשר נושנה שם ואברה ערכה. כדברי פרסקי כתבו רבני אשכנז בשנת 1862 נגד משה הם בפרסמו ספרו "רומא וירושם", בשנת 1881 כתבו כן בוגדים ברוסיא נגד ספרו של פינסקר "אויטועמניציון", ובשנת 1896 כתבו כן המהבוללים באיסטריא נגד הרצל. דוד פרסקי מכיט בעין רעה על הקרן הקיסת לישראל והוא מזוהר את ראש הרבנים פה, לאסיר פה את קבוץ הכסף בשבילה בכח הממשלה. אך מפני המלשינות הזאת לא נירא, כי המניסטריום הטורקים אינם כסטיוצין הרום, שיחריטו את קופסות הכסף. באחת כבר הצליח מעשה השמן הזה, כי אסיר כמעט הרבנים להקהול אספוח ציוניות בבתי ההפלה. אך לא הפסדנו הרבה, בתי הקלובים פתוחים לרוחה וכהם כתוכחים ככל עניני היהדות, על סכנת הטמיעה וכו'.

ביום י"ד לחדש זה נפתח הפרלמנט כמעמד השולמן, המניסטריום והכתנים הגדולים מכל הדתות. במסיון הזאת סתכים להצעת חקים ע"ד כניסת היהודים לא"י ויסוד מושבות יהודיות.

היו פה גדולי הפיננץ היהודים פראנקלין ומונטאנו מלנדון ורברו הרבה עם היוזר הגדול על עסקי פיננץ.

היהודים הצעירים כבר נקראו אל הרגל. כל איש מבן כ"א עד בן כ"ו שנה צריך להכתב ברשימות הצבא וע"פ הגורל יועד מי יכנס בשנה הזאת אל הגדוד ומי ישוב אל ביתו. ע"פ השערה יעברו מקושטא 1100 יהודים. חכם-כשי הנון השינה קהלת אדריאנופול. הה"ג מו"ה חיים בירג'נו סבוקרשט היא מחבר ספרים חשובים ברבר האנטישמיות ובדבר השחיטה. יעקב פרחיה.

מהרוב ומרחוק.

שונות. הפיסר פים את החלטת ועד המדינה הגלציה לחבר את העיר קראקא עם פרוויה אלה זוויערזניץ, ששארנאוועיש, נובאזוועיש, לוכוב, קורי כודזא, גרוענרזסי, פיאסקי, חצי פירונדיס ביאלי, וחצי פירונדיק ששערבונני. חצי ארשי, זאקרוזבעק קאפעלאנסא ודעמבניק. קראקא תהיה בזה גדולה ומספר יושביה יהיה כמאת ועשרים אקף. אבל לא שלמה, כי העיר פדנודה וכנותיה, שהן באמת חלטי העיר קראקא, לא אבו עוד

להתחבר. יחס היהודים אל התושבים יורע בזה. כי יוש י הפרורים האלה כמעט כלם נוצרים ומספר היהודים ביחס אל התושבים יעט. - כבר נודע, כי טעות הוא הכבלה, ישמולוכוכם גלה את אמריקה בראשונה. הוא רק דנהיג בה ישוב חדש אבל ת"ס שנה לפני נלה הנומע הנורווגי עריסקון את אמריקה. ועתה נודע, שכין עריסקון ובין קולומכוס היו אנשים רבים באמריקה. ובמדינת מנעוסטא כאמריקה הצפונית נמצאו מצבות אבן ועליהן כתוב בלשון נורווגית, כי י"ג נורווגים היו שם בשנת 1862. - בין הארצות. המסבלות גולים רבים בכך שנה מאירופה, נחשבת גם ארגנטינה כאמריקה הדרומית. מספר הגולים, שכאו שמה בשנת 1908, הוא רנ"ו אלף, כמעט מחציתם באו כספדר, המתרונה מיושביה מפני רשעת עשיריה ותכיפיה, ויתרם מאיטליא ורק מעט מארצות אחרות. ביניהם רק 5444 ירודים. - כוויין נגמר דין חוסר מחת הקרהת וולאריסלב הוסעק. שכנגל עניו וחסר תקות, להשיג תכליתו, עשה שמרות כסף בני חמשים בתר וידידתו, נערה זכנה אצילה בעלת מרפיסה. עזרתו לדפיצם. שניהם יצאו זכאים, אף שהורו על חטאם. - המניכטרוים ראוכטרי לבישפטים ערך מדדים חדשים במשפטי ענישים. פעולת ביה"ד של י"ב שופטים מטיבעים מהעם תצטמצם בפשעים פוליטים ובעבירות, שענשן מעשר שנים תפישו ובעלות ע"י הרפוס וכן בעבירות, שענשן מחמש עד עשר שנים תפישו. ישפוט ב"ד של שלשה שופטים מומחים ושלשה שופטים הדיומים מן העם יחד, ככומר יחד יועצו על חובה וזכות וגם על חמ העניש ורעת ההריוט ברעת דמומחה. לא כהשופטים המושכעים, שדרכם הוארם כדברי האורים, כלי נתינת טעם. ומלכד זה יהיה גם ב"ד של שני כוכחים ושני הדיומים כהטאים של פחות מענש חמש שנים. שם ב"ד כזה הוא שעפפער-נעריכט. - כמדינת ניקאראגוא כאמריקה התיכונה פרצה מדינה, נשיא הארץ הרג מאות איש מן המורדים וכיניהם שנים ילידי ארצות הברית. ממטלת ארצות הברית שלחה שמה אניות מלחמה. -

בוויין ככלו ארבעים אפיצירים גבוהים מן הגנרל-שטאב מכתבים ובתיכס נרגני סם המות ציונאלי וכמכתבים כתוב, שהם תרופה כטוחה לחדש את כח דנעורים. אחד האפיצירים השתמש כהם זמת מיד. השו"ה הפע כפי הנראה להבית את כל מפבלי המכתבים מתוך תאות נקמה. - ממכרה הפחם אשר כשעירי במדינת אילינוא כאמריקה דצפונית, שפרצה בו אש ואכלה במאתים פועלים אשר בטערה ולא היתה שום אפשרות להצילם רק למגור את פי רמעה, למען תשקע האש מאפס אויד -- מן המערה הזאת דוצאו עתה ע"ה איש חיים, שכנו חיץ מבינותם, לכל ישלטו בהם האש וההבל המרעל. תשעה ימים היו סגורים שם, בלי מזון ומים. הם דמו בצאתם, כי רק שני ימים היו סגורים. - כמטלת הברזל כמורקיא נגנב ארגז מלא אכנים טובות, ששוין כ"א מיליון. את הארגז הוליכה חמותו שק השולמן הקודם עבראל-חמיד, שהצליחה להצפין את האוצר הזה מפני המורדים. - ב"ד המדינה באמריקה בטל את ה-מטנד איל פובפני, היא חברת מסחר הנפט של המיליארד רוקספר, שכבשה את כל מסחר הנפט באמריקה ובהצי אירופה. ממטלת אמריקה אסרה את המסחר הזה והטילה ענש עצום על החברה וממשלות אירופה מניחו את החומס הזה לעשוך את כל המדינות ולנצלן. - במסה"ב המוליכה מוויין ללינע עבר המסע על שמונה פועלים, שעברו שם והרגם.

*

עלבוננו. שופט אחד ברדודן בירת זכסן בשפטו משפט מלוי רכבית אמר, כי שמונת מעידים, שהם בני ע"ה, העוסק ברכבית מעיכם. על זה הרנישו היהודים את עצמם נעלבים והועד של חברת אזרחי אשכנז בני דת משה קרא תגר על השופט לפני המניסטר למשפטים. המניסטר ענה, כי אין לו סכה לענוש את השופט, אף שיש להתאונן עליו, כי פגע בכבוד עם שלם. כפירגת הכל-פולניס"לא הסתפקה עוד בארננה מלובו פולסקי, שעשתה אותו לעתון אנטישמי נמיר, בלי כחל וסרפ וקבלה על חטוננה גם העתון של אובלי ישראל. גלום נרדו, המעליל עלילות שטר ככל יום על

היהודים לפני המון העם הפולני. והציר היהודי ד"ר גולד, באיכה יהודי ולומשוב כמועצת הממלכה. עורנו חבר המפלגה הזאת.

בשביל יהודי גלציה. מר אלכסנדר שור בוויין נתן לחברת העזרה ליהודי גלציה סך י"ח אלף כתר לתכלית יסוד בית הלואה לדלים.

שבוני טבוני חול. הוקרי טבע האדמה נוכחים, כי אדמת א"י עשירה מאד כחמרים מינרליים, סביב ים הכלח יש מעינות נפט ואם יחקרום ויבחנום ויוציאו את הנפט יוכל להיות למקור מחיה לאלפים. גם יש אצל ים המלח כאליום, נטרום, קלציום, מגנזיום. כל אלה יוכלו לרפוך את "הים המת" לים של חיים לכמה משפחות. עתיד גדול יש בא"י לחמר רפופסאמ, שמשתמשים בו לזבל את השדות. הוא נמצא במדה רבה על שני עברי הירדן וסביב ירחו. אפשר לחצוב את החמר הזה ולהוציא חמרים חמרים ממנו לאירופה. גם יש בא"י שיד האספלט, שעושים ממנו זפת, ואם יסלו דרכים ומטלת ברזל ממדבר יהודה עד הים יוכל האספלט הפלשתיני למלא מקום האיטלי, כי הוא עשיר ממנו כזפת טהור.

גלוי רוצה. בנכשירדולא באונגריין נשפט נגב נוצרי על אדות נגבה. אדרי הריצת המשפט אמר הנגב, כי רגשי נחם מיסרים אותו על חטא גדול מזו, שחטא לפני ארבע שנה כמשאבא. הוא נכנס אז בלילה אל החנוני משה כהן לכנות צוקר ודקרהו כמכין ובזו כספו. השופט שאל את ביה"ד כמשאבא על הריצח הזה ובאה תשובה, כי אמת הדברי, נרצח שם משה כהן לפני ד' שנה וגם אמנם נפל החשד על הנגב הזה, אך הוא כפר ועדים וראיות לא היו, על כן לא היה אפשר לענשו.

היהודים כשדה הכלכלה. הפרופסור ומכארטס, חוסר בעל שם עולם, הוציא עתה בברלין על-אדות היהודים והחן" והוכיח, כי סדר הכלכלה, הנהוג עתה בעולם, הוא מעשה ידי היהודים. שהשפיעו עליו שנות מאות מרוחם עד שנסדר כמו שהוא. בשנות המאה המ"ז עבר מרכז מסחר העולם מדרום לצפון. איטליא, ספרד ופ רטונגל חרלו להיות מקורות המסחר ככל העולם ובמקומם כמו הולנד ואנגליא, כי שמה נמלטו שרירי היהודים גולי פורטוגל. אמריקה היא ארץ יהודית, כי בכסף היהודים יצאו ספינות המגלים אותה והם ימדו את המושבות דראשונות. רמלחמות בשנות מאות שעברו לא היו אפשריות בלי היהודים, שהספיקו לממלכות את הכסף דנחוץ, וכן על המצב הפוליטי השפיעו. הממכרה המורדנית בצורתה הנבכית אי אפשרית הוא בלי יהודים. הם פרצו את הגבולות הצרים שק אנודות בעדי המלאכה והסוחרים של ימי הבינים ורנהיגו התחרות חפשית, שהוא עתה יסוד כל המסחר והתעשייה והחרשת וכעדיה לא היה מתפתח כלל. המה דראו את הדרך למשברת קטנה וממכר הרבה ושלא להמתין עד שיבא הקונה, כי-אם כחוד אחריו ולהמציאו.

מעשה רומניא בגלציה. לפני כ"ג שנה נשלח שלמה ביענענשטאק. נער בן י"ג שנה, בפרועסלאב כסחוז מעלעץ באת אביו, שהיו לו בנים רבים, אל סרובו לאמריקה. הנער גדל שם והיה לאיש הנון ובעל עסק. אך לא יוכל לשאת את אקלים הארץ ובעצת רופאים שב אל בית אביו. עתה הגיש את תעודותיו אל שר המחוז ברבר השנת איזה רשיון והשר גלה, כי היה שלמה כאמריקה ידן, כי בזדון ברח שמה להשתחרר מעבודת הצבא ורשם על כל כתביו, כי הוא מגורש כתוד זר מכל ארצות אוסטריא. לא הועילו מהאות לרנציכות ולרמנימטריום. שוטרים. קקוהו והוליכוהו אל מעבר לגבול במסר מבר נכסיו וסדר עסקיו. עתה בפש להיות מחדש אזרח אוסטרי ועדת הכפר וגם הכהן הקתולי הסכימו, הכל ללא הועיל.

אנוכים. באזיא התיכונה אשר לרוסיא, סמוך לגבול פרס ואפגניסטאן, יושבים יהודים אנוסים, המכונים ג'ידרים. לפני שנים רבות לחצום מלכי פוכרה ואנסום לקבל דת מהמד. האנשים ככלו דת מהמד למראית עין, אבל כסתר נשאר יהודים. בגלוי שמרו כל מנהגי המחמדים ובמדת גם תורת משה בזוהירות גדולה. בשבת פתחו חנויותיהם. אבל הם לא ישכו בהן, כי-אם נכרים,

שהיתה להם פסודה. לכלי קנות ולכלי מכור מאומה. כן סבלו שנים רבות עד שכאה הארץ תחת יד רוסיא. כתחלה לא ידעו פקידו רוסיא איך להתנהג עמהם וכסוף הכריעו כפטרבורג, לעשותם ליהודים גמורים. עם היהודים ניהנים הפקידים הרוסים, שלא למשל עמהם בעצמם, כי-אם למסרם בידי שונאיהם הפראים וככן מגרשים עתה יהודים וג'דידים מחנות מחנות אל מעבר לגבול פרס ואפגניסטן ושם הם נופלים בידי גודרי יושרים ויהיו לבו ולמשפת. פועלת ח' עורה של יהודי אשכנז בטורקיא.

בקרב תוסד גמניה עכרית כסלניקי. הודות לתמיכת חברת "העזרה" נתסבלה הצעה זו פה בתלהבות גדולה ככל מקום. ובעוד זמן מה תצא אל הפועל. — בבית הספר העליון, שיחובר אל מוסד "העזרה", יהיו מעתה שתי כתות נבדות, לבנים ולבנות. בראשונה ילמדו תורקית ובשניה גרמנית. "העזרה" תתן את מחצית ההוצאות לשתי הכתות הללו והועד המקומי ימציא את החצי השני. — בא-רכח העזרה נסע ביום הראשון בקר לקושטא, למען השיג רשיון רשמי לבית הספר הגדול לעבודה (מבנינים), שיוסד בח'פה. (החרות).

הח'פה. נבואת הצל על אדות חשיבות עיר החוף הזאת תחת הר הכרמל מתחילה להתקיים. מיום שנכנתה מסלת הברזל מח'פה לדמשק. זה שנים אחדות, החלה העיר לפרח ולהתפרסם כאחת הערים הגדולות והחשיבות שבסוריא. כי מסלה זו והתרבותם של הארפים השפיעו הרבה לטובה על מסחר עירנו והתרבותה. כל האניות שעננו לפנים בלשון ים עכו בימי גדולתה. עוננות עתה בימי נמלנו, ומבטרות אחיך גם את נמל עכו, בפרט בימי משלוח התבואות לארופה. כי רוב תבואות הגליל ועמק יזרעאל מוכות כחול דרך עכו. אומרים כי בקרוב תעבר "המותצפיה" מעכו לח'פה והיתה עירנו למושב שר הפקד. אך העבואים מתנגדים לזה ומשתדלים לפני הממשלה העליונה להשאיר את המותצפיה בעירם. העיר ח'פה הולכת וגדוה מיום ליום, הבנין הולך ומתרבה, בתים חדשים ומחסנים מפוארים נבנים על פי האפנה החדשה, אך כבז מחיר הדירות והסקועות הולך ומתיקר מיום ליום. — הרבבת לדמשק הולכת מידי יום ביומו מפה בכרך ושכה אלינו בערב, המסחר בין גליל דמשק וח'פה מפרח ומתפתח מאד ע"י מסלה זו. — בית החרשת למעשה שמן ובורית של חברת "עתיד" צועד צעדי ענקי. בורית "עתיד" נמכר בכמות מרובה. כמות גדולה נמכרת גם בחו"ל. גם בית חרשת לברזל נפתח. — עסקי הבנק אנגלו פלשתינה הולכים הלך וטוב, הסוחרים היהודים ורבים מהנכרים מביעים את אמנותם ועושים את כל עסקיהם עם הבנק הזה. (החרות).

משפט שורדים בנ'יציא. כב"ד של המשכעים בלבנו נגמר דין שלשה שורדים נוצרים, שארבו בלילה של 28 בספטמבר על היהודי משה שארף בדרך ועלו על עגלתו והורידוהו וסתמו פיו וקיעו בגדיו והכוהו מכות רצח וחפצו לכוז כספו. היהודי עמד על נפשו ונמלט מידם ולא כוזו רק ישעונו. את העגלון הנוצרי עצרו על העגלה והתרו בו שיהרגוהו אם ירד. השורדים הצטדקו לפני השופטים, כי היו שכורים. המשפט נחרץ על שנים למאסר ארבעה שבועות ועל אחד ליששה שבועות.

המניסטרם "היהודים" בדניא. בכל העתונים הכלליים והיהודיים סכבה ישועה, כי בין המניסטרם החדשים בדניא ישנם שלשה יהודים וביניהם גם ראש המניסטריום צאהלע. עתה נודע, כי ישקר הדבר, רק המניסטר לפינגן בראנדעס לברו הוא יהודי מתבולל גמור. ואת שנים מחביו עשו האנטישמים האשכנזים בודון ליהודים, לכזותם בעבור חפישם ופשטותם. כמנהגם תמיד, שכל אדם שאינו טוב בעיניהם הם מכנים לו יהודי, לתעבו.

קהלה גדולה. הקהלה היהודית בכודו בפולן הרוסית היא אחת הגדולות בעולם. בין ארבע מאות אלף נפש אדם נמצאים 150,000 יהודים. אבל רק היששית מהם אמירים ומשלמים מס הקהלה ויתרם מתפרנסים בדחק ממלאכות או מעבודה קשה או "מן האויר". אינם יודעים בכבר מאין יבא היום לחמם. חלק גדול מהם חסרי לחם ונופלים למשא על הצבור. ישנם חברות צדקה וכתאי

הלואה ותמכוהו וכעל צדקה גדולים וכראשם הרב הישיש והכל אינו מספיק. ילדים מתים ברעב ממש במדה מבחילה. כמעט כל היהודים נאמנים לדת.

השרון. זה ארבעים שנה מימת בבקעת השרון כא"י, אשר על חוף הים בין יפו ובין עכו, מושבה אשכנזית של שכבים. המושבה הפריחה זמן רב, אך כאשר התרכו אנשיה והאדמה אינה יכולה לפרנסם עזבו רבים את אדמתם ושאריתם מתאוננים עתה. כי המושבה תחרב, לפי שהיהודים רכשו את כל האדמה סביבותם וסגרו עליהם את אפשרות התפישותם וכן אינם יכולים להתקיים. התנכלות על נפש רותשילד. בהיות הבארון אלברט רותשילד הוויני בשדה אחוזתו בשלזיא רפרוסית לציד ציד השיג מכתבי הזרה, למסור כ"ה אלף כתר לאחד ממנהיגי הסוציאליים באשכנז כפר נפש חייו. רותשילד לא שם לבו לזאת. בשבת האחרונה שלח לו איש מכתב ביד מורה המקום ההוא, אשר שם היה רותשילד. בעוד המכתב בדרך התפישע והמורה נמחט. המשלח כעס איפא להמית את רותשילד. בחקירה ודרישה נודעו שמנהיג הסוציאליים לא ידע מאומה מזה. מי הוא השיכה לא נודע.

יסוד כתי ספר עבריים. אחת היא נחמתנו בכל צרות החמירות והרוחניות. המבטאות נפש היהודי, כי רעיון שנוי החנוך העברי פלס לו נתיב בין בני עמנו. בכך ישנה נוסדים ב"ס עבריים בערים אחדות ונס מתנגדיהם לפנים מודים במעלותיהם לעמת שמת החנוך הישן. בתחלת השנה הזאת נוסד ב"ס כזה בקוובא אצל מרנופול ויש בו כשלושים תלמידים וכשלושים תלמידות ואנשי העיר תומכים במוסד הזה כשמחה רבה. — גם בקוסנא בנ'יציא המערבית יוסד ב"ס עברי ובכר התכונן ועד להבין את הדבר.

מעשה בחימים. קניתי לי ארג יקר המציאות, לעשות לי תלבשת והראיתיו לחיט. עוד יחסרו שלש אמות, העיר החיט. כאתי במצוקה, כי תחית הארג היתה האחרונה בעיר ולא אשני יותר. הלכתי לחיט אחר והיא הבטיח לעשות לי ערך בגדים שלם. כאשר לבשתי את המיבוש ראיתי את בן החיט השני לבוש תלבשת רומה לשלי. כמובן נעשת מן העורף. פנתתי בחיט הראשון ואמרתי לו את דעתי וחפצתי רק לדעת מדוע חסרתו לו עוד ג' אמות. לו אין רק בן אחד ולי שנים, הסביר לי הלו.

משרה הספרות והמדעים.

אקדמיה יבנאית חדשה.

מאת ד"ר יעקב יצחק ניעמירובר. (המשך)

1. נחוץ להוציא ולמכור במחיר מצער את ספרי הכופת למליצה ושיר ולחכמה אשר לעת הזהב של התקופה הערבית-הספרדית.

2. לחקור למטרת התרבות ודברי הימים, את ספרות השו"ת הגדולה והרחבה. הלא נודע כי לא רק תשובות הגאונים, אשר עבד ואשר הוציא זכריה פדנקל, כי גם כל יתר התשובות, אשר מספרן עולה למאות אלפים ואשר מצודתן פרושה על כל הארצות ועל כל הזמנים מימים קדמינים ועד הדור האחרון, רב ערכן לרברוימינו ולספרתנו.

3. לפלול. דרך הוכוח העברי המקורי הזה יחקר לתועלת הולדות השגיגות ודעת-נפש העם. לצרור הכיר את ערך החקר הזה. דעת משפט הפלפול תועיק, לדעתה, להבין את תכונת הפוליוטוניסטים העברים בימינו.

4. הקבלה לכל המנותיה ולכל מראותיה, אשר הניה עליה אור פדנק, ילינק, בלוך וחוקרים אחרים, החקר מנקודת הסבת לתורת נפש העם, כפילוסופיה של הדמיון, כחלק השידי אשר לחקר מקורי.

את דרך רבת היהודים אשר בארצות המזרח, לעמר בעמית אנדה מיוחדת לחיי מנהיגיהם ולפעריהם. בימים האחרונים שמחתי לראות, כי הפרופיסור שכמר ואלברט בן הדפיסו מחקרים נכבדים על החסידים והחסידות ומרמין בובר עובד בשדה האנדה החסידית. יא. על ספרות הנישו יוספו ספרות, אשר חיי החסידים אבן פנתה. המשוור הגדול הורגוני פריץ והסופר העברי ברויטשסקי החלו לעבוד את העבודה הזאת.

יב. לאסוף לאספה את מאמרי-המחקר החדשים על התלמוד ועל המדרשים, על הנאוסים ועל הבתנים אשר ליהודים בדרכי המדינה ובחיי החברה. להוציא מביחר הספרות העברית-הזרנגונית ואספת מאמרים למופת מן העתונות היהודית.

יג. ליצור "ספר הדרשות". כאשר אספו ולקמו בתקופת ספרד ובתקופת פולן כל הדרשות אשר נמצאו בהן דברי חפץ ויהו למדרש או לילקום, חדש, אשר יביל את מביחר הדרשות אשר המטיפים הגדולים: סלמון, מנהימר, קלו, זכס, גיגר, ש. ר. הירש, פליפזון, פסקנר, ילינק, יואל, שמיין, אינהורן, וואלף, צדוק כהן, מייבוים, שורץ, קיורלינג, הירש-שיקנו, גסטר, שמיעדל ופירדמן.

יד. סלון עברי, אשר יבא עד סרום התפתחות העברית החדשה, יהיה לא מפעל חכם אחד, כי אם מפעל חכמים רבים, כבן-יהודה.

טו. לספרי המופת אשר בעברית ואשר בזרנגונית יהנו מהלכים בספרות הכללית. הדבר הזה כבד מצד אחד, יען היות דרבי הלשונות האלה רחוקים עד מאד מדרכי כל הלשונות האירופיות, וקל מצד אחר, יען היות יהודים רבים כאנשי-הכנינים בין הספריות השונות. ההוצאה הציונית אשר בקלן, אחיאסף, תושיה, קריסה, עורא, והוצאות אחרות ברוסיה עושות הרבה מאד להפצת ספרות ישראל החדשה. בימי היות הקונגרס השביעי נוסדה, לכמרה בזאת, אנדה, אשר נקראה על פי הצעתי בשם "סיני". אך הצרות אשר שבו או על אחינו ברוסיה הפריעו את העבודה הפוריה אשר לאנדה הזאת.

טז. ליצור "בסת-מחזה עברי ית". הבסת הזרנגונית לאחינו בני המזרח, אשר יסד גלדפדן ברומניה, הכנה והכוונן ביהר תקון וביתר יפני. הוסד תוסד במת-מחזה אשר יוצנו בה גם חזיונות העשויים עברית. כי תוכל להתכוונן כסת-מחזה יהודית בגרמנות בכר ידענו עפ"י נסיונות אחדים, שנעשו בכרלין.

על פי סבות שונות לא היה בספרתנו עד כה מחזה-מופת, אך בימינו אלה נראו ליהודים רבים כשרון דרמטי, ואחרים כהרצל, נרדוי, אש, נוסגי ועוד נמו ליצור מחזה לאומי. ויש תקוה כי לימים הבאים גם חוים עברים גדולים כבלדא, יקחו ענינים יהודים ועשו למאבתם ברוח עברי. שלום עליכם קבל עליו, כאשר הגיד לי, את העבודה לתקן את כסת-המחזה היהודית אשר בניורק ברוח לאומי, מוסרי ואסתתי. יז. האסנות היהודית תמצא ער ומשען רב. התערובה לאמנות יהודית, אשר היתה בלונדון, הראג ביובל הדבר הזה להעשות. היהודים היושבים בארצות שונות יתאמצו לכונן כתי נכאת (מוזיות) מיוחדים ובית נכאת כללי בארץ ישראל, ליד בית הספרים הגדול.

מלבר אלה דברתי במאמרי, אשר נכתב בשנת תרס"ב, גם על הדברים הבאים בזה, אשר יהיה על האקדמיה לעשותם.

יח. להפיץ ספר בל-בו יהודי בלשונות שונות וליצור בל-בו עברי, כאשר היה עם לבב סוקולוב ואחד העם. ועתה אוסיף: ליסד בית-גנזים (ארכיוו) יהודי כללי, בבית הגנזים הנוסד בגרמניה בעזרת לשכות "בני ברית".

יט. ספר השנה בספר אשר הציע גלדשטיין, אשר יביל תמצית מפעלות היהודים בשדה החכמה והספרות, אך לא מאשר פעלו היהודים בגרמניה לבדה, כדבריו, כי אם כל היהודים בכל ארצות מושבותיהם.

כ. דאובן בדוינין דבר אלי יום אחד על אדות

הזר המחר!!! של הספר דקדוק שפת עבר מאת ברוך שפינוזה

הוצאה דר. ילמה רובין עם מכוא והערות המו"ל.

הספר החשוב הזה יביל כל"ג פרקים יסודי הלשון העברית ככאר מדעי, נדפס בהודור מצוין כגודל רבע גליון, עם תמונות המחבר והמהר"ם.

המחיר רק כתר וחמשים הלר עם פורטא. החת מחירו עד כה שני בתרים וחמשים הלר.

- רוח ישראל, חקירות שונות בחכמת ישראל מאת מרדכי מורטארה (תלמוד שד"ל) (2.) רק 80.
- הגאולה או עקבהא דמשיחא, דרשות לאומיות מאת אב"קמנצקי, קראקא 8, (80.) רק 30.
- תשובות ומענות נמרצות על ה"דור דוד ודורשיו", מאת א. ש. ווייסמן, (1.) רק 50.
- שני ספרים נפתחים, (1) רבדי האגרת, (2) יון מצולה, הנורות משנת ה"ח, (50.) רק 40.
- הלאה הנשק! ספור מאת הברנית זוטנר הר' צ. ה. רומלד, במקום (80.) רק 40.
- לבות נשברים, שיחות ספרותיות מאת דר. י. ל. לנדא, קראקא הרס"ג (80.) רק 50.
- שעשועים, קובץ ספרותי ומדעי בהשקפת הסופרים: ברנדשטר, לור, לכנסארט פריץ, כרייניץ, הורוץ, פאהן ועוד, (140.) רק 70.
- השדון, כאסף מדעי וספרותי בהשקפת: כרודס, קרוזנר, טשניחובסקי ועוד, (80.) רק 40.
- המשורר העברי, קובץ שירי ציון, יצא לאור ע"י סג"ל נדפס הדר, במקום 50. רק 30.

הקונה כל הספרים הנ"ל יקבלם חפשי מפורטא. מרקאות מאוסטריה-אונגרית מתקבלות. המכירה הראשית בבית מכחר הספרים של: **G. FORTANG, KRAKAU.**

מי לא יחפוי לדעת

האמת ע"ד גורל עשרת השכמים, סוד הסמבטיון, מהותו ומקומו, סיד "הרי החשך", חידת "בני משה", היהודים האדומים" ומעמי כל ההגרות הנפלאות, שההוהו בכל הזמנים כקרבו בענינים האלה ומקורן ופרינן? מי לא ישתוקק לדעת את האמת ע"ד ספורי האנשים הנפלאים אלדד הדני, דוד הראובני ושאר המכשרים המהבילים הרבים מכל הזמנים? מי לא יתאוה לדעת את האמת ע"ד ההגות התנועה המשיחית של שבתאי צבי וכל הכא בגללה? מי לא יחשוק לדעת את האמת ע"ד העמים השונים, שיאמרו עליהם, כי הם צאצאי עשרת השכמים? כל אלה מכארים בחקירה מדעית חפשיית ע"פ מקורות נאמנים בספר

חידות ההגות הנפלאות ע"ד עשרת השכמים הנמכר ע"י "המצפה" בשני כתרים.

מעמקי לכבי אביע כמו"מ לירידי ורעי מנוע-מר ישעיה בן אהיים לכאו החת צל אפריון עם מרת מגדל הירשפעלר מגריבו. יצחק זעבאל - פארגורויה. מעמק לכבם מכיעים לחברם מר ישעיה ברנהיים מגריבו כמו"מ לחתינה. אייוק ראטענבערג, כנחם וויינגארטין - קראקא.

קאנקרס.

נשיא קהלת ראראבישרא ע"נ סאן מודיע כזה, כי קהלתו רוצה למנות שו"כ מומחה ויר"ש, שיהיה גם כעל הפלה הנון. משכורתו קצובה שמונים בתרים לחדש, חוץ מחיק רח"ש והכנסות צדדיות, אשר יקבל בתור חזון, ושיעלו כערך עד שלשים בתרים לחדש, וחוץ מהכנסות צדדיות (המתנות) השייכות לשו"כ. השו"כ הרוצה לקחת המשרה על שכמו, עליו להתי סך אלפים בתרים לקפת הקהל, ולהראות מכתבי העודה מגדולי הרבנים כמדרינהנו. אפרטים ישולחו על שם הנשיא הח"מ, ויתקבלו עד חצי טבת הבע"ל. הוצאות הדרך יוחזרו רק למי שיקיבל. ארעור קאנאריק הנשיא. ראדאטישלא, ע"נ סאן, כסלו תר"ע.

הוצאת "השדון", פשמישל.

חדשה בספרות החנוכית. "שפת נר"

ספר למוד השפה העברית עפ"י השמה הטבעית. עם תמונות וציורים. מאת דפאל סווארמן וצבי שרפשטיין. חלקראשון. (לשנת הלמוד הראשונה).

אלפא ביתא ומקראה

מחירו כתר ועשרים הלר. פורטא 5 הלר. "שפתנו" הנהו עפ"י סדורו המצוין, הדרגתו הנכונה, תכנו המענין והמועיל והדור החיצוני האלפון המשוכלל היחיד, העולה על כל הקורמים. פרוספקט מפורט ישלח לכל דורש המכירה הראשית נמסרה אל:

Amkraut & Freund, Przemyśl (Galizien).
נמצא להמכר גם ככמה"ם החדש S. Fenig סאנק. מורים וועדים יקבלו הנחה.

מכתבי מחקר ובלרת

החפץ כספרי, מכתבי מחקר ובקרת ספר ראשון הכולל בתוכו מכתבים בשיטות הזמן בחכמת ישראל העתיקה והחדשה ויכל לפנות למערכת, המצפה, ותחת שהיה מקחו עד הנה יותר משני כתרים יקבלו קוראי המצפה במחיר כתר אחד עם פאראט. לחכמים ומחברים אשלחנו תמורת ספריהם. כתוכתי: שמואל אלכסנדראוו בעיר באפרווסק פלך מינסק ברוסיא.

נחיצות הוצאת ספר עתי, אשר ישים לפני הקהל בעברית את מכתב כל אשר כתבו היהודים כלשונוה נכריות. ספר העתי הזה יהיה לדעתי כדמות ספר העתי Echo הוצא בנרמניה והיה לכה-קול חדש יהודי. בא. הועירה לאמנות השים לכה אל הזמרה העברית והאסף והכנס את המנגינות העבריות מכל הפוזותיהן, הוא הדבר אשר דרש הפרופיסור שמינמל. כב. העבודה המדעית הכי נכבדה אשר לאקדמיה יבנאית תהיה הוצאת דברי ימי ישראל באשר לתרבות, למצבו המדיני והכלכלי, על פי התורות והשמות אשר לחכמת חקר דה"ה אשר רחבה ונסבה מאד מימי גרץ ועד עתה, וככל זאת לא מלא אחריו ככתב דברי ימי ישראל כי אם מעט. כל המעשים האלה יוכלו להעשות גם מבדי עזרת אקדמית, אך הראה יראו אותנו מה גדול, מה רחב שדה העבודה אשר יהיה לאקדמיה כזאת.

ישראל ליכטר מאורשים כח' כסלו תר"ע סטרי. כאלחוב.

מקרב ולכ עמוק אניש כזה כמו"מ לרעי חכבי מה יהושע כראנדעס לארוסו. מענדל רייטש. כאהכה וכרנשי חבה הננו מכרכים את הנ' ר' ישראל הופשטער ורעיהו לכלולה בתם מ' הענה עם מ' מנחם מרדכי ס'גלמן כמו"מ. יוסף הרס ואשתו - זקליטשין. הננו מכרכים כמו"מ את ירדנו הרב החריף מר אלעזר זאב שאטצבערג לחתונתו ולקבלו העודת היתר הוראה. נחום ריעועל, אלמר פייערשטיין. אני מכרך את ירדי מר חיים בילגראי מיגילניצא לחתונתו עם מ' בילה וואלדמאן מכראדשא. יהודה רענענכאנען - יגילניצה. אני מכרך אותך ירדי החכיב מר חיים בילגראי כמו"מ לחתונתך עם מ' בילה וואלדמאן. א. היילישער - יגילניצא. אני מכרכת כמו"מ את ירדית נפשי מ' יענטא פאמעראנג להארסה למד נמע שעכטער. דזה הוליטשר. הננו מכרכים כמו"מ את אחי מר עקיבא לארוסו עם מ' בילה נאבלער מסמכוד. מו"מ להודינו. חיים שטיין ואשתו - אוסברוק. כרנשי אהבה וירדות אכרך את ירדי ורעי מנוער מר פינחס שטרם כמרנוב כמו"מ לארוסו. יצחק רוד רונברג - ירוסלב. מעמק לבי אביע ברכתי כמו"מ לרעי מר יהודה ארי' וואלד לחתונתו. קריין וואלף - ניר-מארא. כרנשי ניל אביע כמו"מ לרעי הנכבד מר אפרים לגנרמן מטורקא לארוסו עם מ' הנדה במרובונים כמרנוב. ישראל לורברכום - טורקא.

מעטה משובח
J. B. RAPAPORT
Dąbrowa bei Tarnow
GROSSMETHBRAUEREI
Gegründet im Jahre 1878
u. Premiiert mit Goldenen Medaillen.
עכפפיעלם זיינע אללגעמיין געדיהם-מע ערצייגונג אין פערשיעדענען סארטען, א. צ. : דאטהען, ווייסען, דאפפעלמעטה, קאפאוויץ, מאלניאק, ווישניאק, אלטער בוטעלען-מעטה, אללא כאלאנא צו בילליגען פרייען; פערנער: ביענעוואקס און שלאדער-האניג פיד קאלאניאלווא; געהאנדלונג-גען. - פיד רעעלע בערעיעניג אונד פאללסטע צופריעדענהייט ווירד נאראמנידט.

העמים העתיקים וישראל
מאת מתתיהו מיוש.
הספר הזה מהאר כאופן מדעי את ההתייחסות ההדרית בין המצרים, הפרסים, המנרעיק, היונים, הדומים, הנצרים הקדמונים, הערבים עד ימי הכליפים ובין ישראל. באסטער. וואכענשריפט של הדר. בלאך מן 7 25 1009 יש עליו:
«Eine in hebräischer Sprache verfasste lehrreiche und lesenswerte Schrift, mit einer Fülle interessanter historischer Materiales aus dem jüdischen Schrifttum und der antiken Literatur. Auf die Geschichte des Antisemitismus wirft diese Schrift helle Schlaglichter.»
מחירו 1.20 ק. עם המשוח. להשיגו אצל המחבר: **M. MIESES, KOŁOMYJA.** למו"ס רבט גדול.

לעזעז אונד מערהעז!
ווער זיינער מאבטער איינע מיטגיפט לייבט כעשאפען וויל טרעטע דעם:
Wohlfahrtsvereine zur Heiratsausstattung jüdischer Mädchen in Tarnow
בייא. נעגען קליינע מיטגליעדסקאמען קאן עד 1500 ביו 2500 קראנען אונד מעהר, יע נאך פערמעהרונג רער מיטגליעדערצאהל, בעקאממען. אויסקונפט מינדליך עוועט. שריפטליך נעגען איינזענדונג איינער דעמורקארטע, אין דער פעדאיינסקאנצלייא פאן 10-12 טעגליך (אים היווע דעם ה' יחוקאל פלוהר).

מודעה בספרות "הפרגונית"

בית מסחר ספרים "התחיה" הנוסד ע"י אברהם ראבינוואך בסניסלב גאליציען ימכור ספרים דלמטה כמקח הזול:

- הדקדוק העברי מאת ל. שאצקי 1.10
- הרגלי הדקדוק מאת הנ"ל 80.
- התחלה הדקדוק מאת הנ"ל 70.
- הדקדוק המעשי מאת מניסוביץ ח"ר 1.60
- דימא מאת הנ"ל חלק שני 2.20
- הדקדוק העברי מאת אלפרוביץ 1.10
- דקדוק לתלמידים מאת קונטרוביץ חלק ראשון 80.
- דימא מאת הנ"ל חלק שני 1.60
- ספר "היושע" בינה במקרא עם פירוש קצר ומספיק עברית בעברית וגם פירוש זרניני 1.10
- כנור קמן מאת פרינק עם נטיפין . . . 80.
- הורה לילדים ספר בראשית עברית בעברית עם פירוש קצר ומספיק כרו מנוקד 1.30
- חריטהוהיה היסטוריה מאת שלמה ברמן 2.
- היסטוריה "אבותינו" 15 חיבורים מאת הנ"ל 2.40
- הקראה עברית מאת ש. נ. כהנובסקי 2.
- הסגנון העברי מאת מ. קרינסקי 4.20
- שפת התלמוד ודקדוקה מאת י. ש. ימינברג 1.30
- הרגלי החשבון הוצאות "קהלת" חוברת ראשונה 80.
- דימא חוברת שניה 1.60
- דונמאות הנ"ל 14.
- משיח הועם מאת ח. נ. ביאליק 30.
- מגלה האש מאת הנ"ל 80.
- הורה להינקה ספר בראשית עם רשימי ומדוש כרו מנוקד עם ציורים רבים 1.60

המקחים הם חוץ מפורטא. הכריכה על כל ספר למוד 20 הלר. מורים, כתי ספר, מוכרי ספרים מקבלים רבט הנון.

כל מי שיקנה בעד 25 כתרם למחר הקצוב פה דוקא יקבל לתשורה את "ספרות" שלשה חלקים נערך ע"י דוד פרישמן. הכל אוכל לשלוח תיכף אם ישלחו הקונים דמי קרימה והשאר בזקפה.

Abraham Robinsohn, Buchhandlung Stanislau, (Galizien).

מודעה רבה.

לערת ישורון, אשר ישימו פעמיהם לבקש תרופה ורמצא מרף בהכשר נמור, בלי שים חשש ופקפיק, יבואו ויפנו אלי

פענויאן שטערן "וויללא פיארענטינא" אבבאציא
פארמאלס פנויאן מארקאויטש
בנוי לתפוזות על חיף היס לתפארת כל רואיו. יפיו ונעימים ח"י חדריו במקום שהשמש מרפא בכנפיה. והמאכלות יטעמו רחוק כל אוכליהם. גם מרחצאות. תפילה בצבור ערב ובוקר.
וע"ז מעדות. העורות מגאנוני ונדולוי זמנו:
הקי מאר שטערן.

Wyd.: | Naffali Hof. S. M. Lazer.
-udpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
Urnikami S. L. Deutschera Podgorz

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905	K. 539,686 228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905	176,528 370.—
Einkünfte von Assekururanz Prämien und Zinsen 1905	30,748,986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz	K. 2,215,336.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividende	11,718,647.—
	13,934,003.—

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:
1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält; 3) Reise um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion

General-Agentur für Westgalizien
Sigmund Gleitzmann, Krakau
Jasnagasse 5.
Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

Erstes und Grösstes
Grammophonhaus
JOSEF WECHSLER
Engros & Endetail
Lemberg, Sykstuska 2 Krakau, Grodgasse 71

גענעראלערטערטער דער גראמאפאן אקציען-געזעלשאפט מיט מארקע "שרייבער ענגל" גרעסטעס לאגער פאלישער, ריישער, העברעאישער אונד יודישער פלאטען מיט מארקע "ענגעל", 20 000 פלאטען ערסטערטער קינסטלער שטעטס אס לאגער רעפערטירטילע אונד ווערקשטעטע אס ארטע בעסטע אומ-טוישבעדינגונגען. — פרייקאמאלאגע גראמא אונד פראנקע. 2033/II לעמבערג, טעלעפאן 641 קראקוי, טעלעפאן 641.

מנורות לחנוכה

פאן עכטען זילבער ניכט צום אינטערשיידען, א. צ. 1 סטורה אום עכטעס בינא-זילבער נאראמירט פיר עהל אדער קערצען נור קראנען 3; 50; 3 שטיק נור קר. 9.75. דעמטא מיט האהער ריקוואנד פריכא פערנאדלעט נייעסטע פאסאן נור קר. 7.25. דעמטא רייך פערציערט פיער פערנאדלעט גאנץ נייע פאסאן מיט פאיי גרארע וויא עכט זילבער נור קר. 9.50. דעמטא מיט פוס אויך פיר דאס נאנצע יאהר אלס לייכטער אויף שבה צו בעניצען 40 צמ. הייך ניר קר. 9.25.

צו בעציהען פ. נאכנאהמע דירעקט פאס גרעסטען פאבריק - לאגער

A. Kapelusz, Krakau
ul. Starowiślna 42.

— אומטויש געשטאמטע, אויך געיר רעפיר. —

כשרה זעלכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Goluchowskipl. 2

ליעפערט איע אירמען זעלכווארען, בעסטע כשרה רעליקאמעטע. די פאבריק איז מיט דען מאדערניסטען בעהעלפען איינגעריכטעט, ווי ערעקטירישע קראפט א. ו. ו. אונד ערציניט נור פרימאדווארע

כהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

Hotel Katz

Rzeźnicka 7, Lemberg
טעלעפאן נימ 1360

הוא האכסניא והמסעדה שלי, שהיה כמה שנים כרחוב רייטאנא ועהה נעהק הלום והוא כחדרים מרווחים ובאכלי מערנים ערוכים בהכליה הכשרות ודנקיה לאחינו ב"י החרדים, אף למהדרין מן המהדרין. יוסף כ"ץ.

"KREDITSCHUTZ"

(M. Horowitz) in Stryj.

ערטיילט פרעזיע און פראמפטע אויסקינפ-טע איבער פירמא אונד פערזאנען אין אלען אייראפעאישען שטאמען. איינצענע און פראגען זאוויא אבאנאמענטס פיר און פראגע-בראקס ווערען קילאנטעט בע-רעבענט.

ISIDOR KRIEGER

Friedland bei Mistek (Mähren)

פערזענדעט פיהרמאנס-אונד פיאקער-פייטשען אום פרימא קערן-רירער גע-שניטמען צו ביללינסמען פרייען. פערזאנד פער נאכנאהמע.

גענוע-פעטמ.

דאָהעס אונד נעקאכמעס פערזענדעט בשר טעגליך פרישעס וגם לפסח

Juda Zins, Husiatyn, (Galizien)
פרייע אונד הכשרים מהרבנים הגאונים סבערזאן, מפרעמיטרא ומסטרי זענדע אויף פערראננען.

האטעל ורעסטוראציאן כשר

כעעב יהודים של

שלום אהרן ראזענטאל

בלבוב, רחוב רועניצקא 13.
טעלעפאן נו' 1314.

Sie verdienen ohne Kapital viel Geld!!

wenn Sie einen grossen Bekannthenkreis haben, mit der Einführung eines neuen patentierten Hausartikels. Gefl. Anfragen sub »Rentabel« befördert

Rudolf Mosse, Wien, I.,
Seilerstätte 2.

זעהר ניצליך אין פראקטיש

אונזערע בעריכטע בעוועהרעטע

טשאלענט עפען

זאלען אין קיין שום יודישע ווירטשאפט נישט פעהלען. ערשטע אין רער וועלט, אים מאסיווען שלאפערבלעך, גאראנטירט 20 יאהר האלטבאר, איינגעציהרט ביי הינדערטער רבנים וצדיקים, מיט א ביסל האלצקייהלען בעהייצט האלטען זיי היץ ביו מושיק, מיט פערשלוס, האב טויערער דאנקשייבען. פרייז: 1 אפען פאר 4 טענף פער 3 ליטער, 2 פאר בשר, 2 פאר חלב (פעפראטע אבטיילונגען) 11 קראנען; רעטא פער 4 ליטער 12 קר; 1 אפען פאר 6 טענף פער 2 1/2 ליטער, 2 פאר חלב 4 פאר בשר 12 קר. דעמטא פער 3 ליטער 13 קר. פאר 3 1/2 ליטער 15 קר. פער 4 ליטער 18 קר. — צו יעדען אפען א געברויכטאנצייגע. — געגען אונאבע, רעט פער פאסטאנאכנאהמע.

Ruben und Josef Perlberger
Oefen-Fabrikanten
פרוהער טייכעניצע הייטע:
ul. Szeroka 14, Kraków.